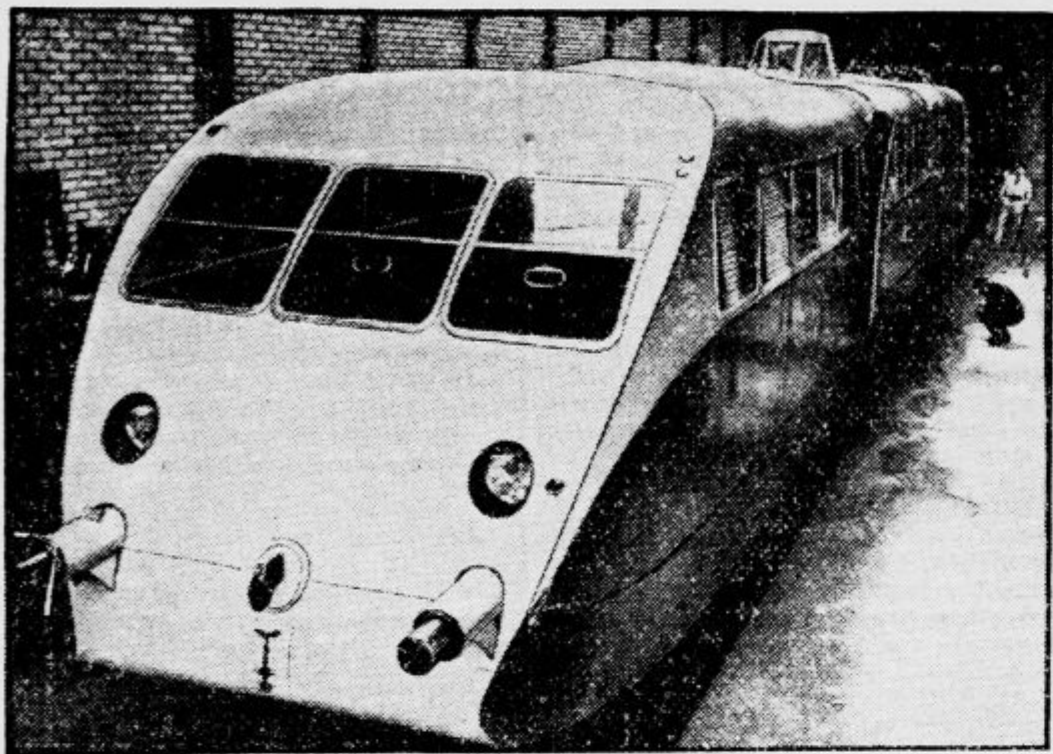

Iz življenja in sveta

Francoski motorni vlak

Francija je uvedla na železniški progi Pariz-Trouville motorni vlak, ki drvi z bliskovito naglico 175 km na uro in prepelje naenkrat 50 potnikov

Zlato iz peska

Aluvialne plasti v dunavski dolini

Madžarski geolog Henrik Paikert je z dolgoletnimi raziskovanji dognal, da vsebujejo aluvialne plasti v dunavski dolini mnogo zlata, ki ga je naplaval Dunav. Zgradil je tudi stroj, s katerim je mogel pridobivati to zlato. Njegovo delo sta budno zasledovali madžarska vlada in državna banka, ki sta ga podprli s potrebnimi sredstvi. Sedaj pa je dala vlada v bližini Gjőra (Raaba) izvršiti poskusna vrtnja na ozemlju 150 kv. km. Doslej so kazala ta dela tolikšen uspeh, da upravičeno mnenje, po katerem bi bilo vredno za-

četi v teh krajih s pridobivanjem zlata v velikem obsegu. Vlada je že dala naročilo za nadaljnja sistematična vrtnja.

Kakor poročajo budimpeštanski listi, so pokazali tudi inozemski gospodarski krogi, zlasti ameriški, angleški in francoski, veliko zanimanja za najdišča zlata v dunavski dolini in zastopnik neke angleške skupine, Colin Campbell, je bil pred kratkim v Budimpešti, kjer se je pogajal s finančnim ministrom. V bližnjem času se vrne v Budimpešto in videti je, da se bodo pogajanja končala uspešno.

Inozemski delavci v Nemčiji

S 1. majem so stopile v Nemčiji v veljavo nove določbe glede inozemskih delavcev. Gre seveda za delavce nemških narodnosti, kajti tudi socialno vprašanje s dneve v Nemčiji rešuje smao po vidikih narodnostne pripadnosti inozemskih državljanov. Kdor je Nemec po jeziku, je izločen z domačini, najsi je prišel od koderkoli.

Delodajalec, ki zaposluje inozemskega delavca, mora imeti posebno dovoljenje, ki ga podeli pristojna oblast za dobo enega leta, nakar se lahko podaljša. Delovce pa dobi posebno izkaznico, s katero se lahko vsled legitimira na zahtevo oblasti. Za osebo, ki živi v Nemčiji deset let ali dalj, veljajo posebne določbe, ter so oproščene formalnih prošnji za dodelitev bivanja in zaposlenosti. Za sezonske delavce velja zopet posebna določila, ki se nanašajo na princip kompenzacij z državami, ki imajo z Nemčijo tozadevne podobne.

Novi Chaplinov film

Charlie Chaplin, o katerem so v zadnjem času precej potihnili glasovi, je dovršil nov film, katerega vsebino čuvajo v strogi tajnosti. V septembru bo film goden za predvajanje. Chaplin glumi v tem filmu vlogo gluhega človeka.

Letalo treščilo v zrakoplov

V bližnji poljsko-ruske meje se je primerila tle dni nenavadna nesreča. Neko letalo je treščilo v zrakoplov, ki se je vžgal in zgorel. Dva pilota zrakoplova sta se rešila s skokom pod nadalod. Letalo se je razbilo, pilot se je ubil.

Smrt madžarskega lirika

V Budimpešti je umrl prošli teden 55-letni madžarski pesnik in pisatelj Južij Krudy. Zaradi izčrpanosti mu je opeslo srce in nastopila je smrt. Krudy je bil eden izmed najboljših sodobnih madžarskih književnikov. Živel je v zelo borih razmerah in bi ga bili morali naslednje dni deložirati zaradi neplačane stanarine.

ANEKDOTA

»Zakaj ste v preiskavi navedli napačno ime?«
»Veste, gospod predsednik, moja mati mi je vedno dejala: stori kar hočeš svoje ime pa drži čisto.«

Vsak dan ena

»Le pogum, saj prideva čez, prav včeraj sem videla sličen prizor v kinematografu!«

Dr. Gerson na Dunaju

Znani nemški zdravnik dr. Maks Gerson, ki zdravi jetnike s pomočjo dietetične prehrane, se je preselil iz Berlina na Dunaj. Zaradi ostrega kurza pod sedenjem režimom, je moral ostaviti mesto primarija na zavodu, kjer je dosegel toliko uspehov. V dunajskih zdravniških krogih govore, da se kam Gerson nastaniti za stalno na Dunaju, kjer bo poslej izvrševal svojo zdravniško prakso. Na Dunaju je že vse v teku, da se dr. Gerson prikaže, nadaljevali zdravniško prakso v eni največjih dunajskih bolnišnic.

Turki »čistijo« imena

Odkar je postala turščina na Turškem obvezen jezik v poslovnem življenju in se z velikimi globami kaznujejo celo podružnice inozemskih poslovnih hiš, ki ne vodijo vse svoje korespondence in knjig v turškem jeziku, se je prišel lotiti celo osebnih imen. Imena, ki diše po arabskem, perzijskem, grškem ali katerem koli tujem izvoru, se prevajajo in nadomeščajo s pristnimi turškimi imeni in sa državni predsednik je z odredbo prekrstil nekega poslanca iz Adane, čigar ime mu je zvenelo premalo turško. Skupno število oseb, ki so samo v prvem letošnjem četrtletju spremenile svoje ime, cenijo na 80.000.

Novi poljski ministrski predsednik

Jan Jędrzejewicz

ki je sestavil vlado po ponovni izvolitvi dr. Moscickega za državnega poglavarja

Cesta Paula Doumerja v Parizu

Te dni je francoski državni predsednik Lebrun otvoril novo ulico Paula Doumerja. Ulica gre od Trocaderoja v mestno četrt Passy, kjer je pokojni predsednik imel zasebno stanovanje.

Socialna pogodba med Avstrijo in CSR

Avstrija in CSR sta pred kratkim podpisali medsebojno socialno pogodbo, ki uvaja načelo recipročnosti in pravi, da so Avstriji na Češkoslovaškem deležni istih ugodnosti kakor lastni državljani. Prav tako bo ravnala Avstrija s češkoslovaškimi državljani. Tudi upokojeanci teh dveh držav ne bodo odsej več veljali za inozemce, kar jim bo prineslo koristi posebno v gnotnem pogledu.

Samomor iz strahu pred sletoto

Na Dunaju je izvršil samomor 43-letni orošniški nadzornik Gutenberg. Njegov vid je zadnji čas tako pomenil, da se je bal popolne sletote. Skočil je iz tretjega nadstropja na ulico, kjer je obležal z razbito glavo.

Naval krvi, tesnoba srca, zasoplenost, tesnoba, dražljivost živcev, migrene, ožornost, nespanje, odpravimo kmalu z uporabo naravne »Franz Josefove« grenčice. Znanstvene ugotovitve potrjujejo, da služi »Franz Josefova« voda pri zagatitju vseh vrst z najboljšim uspehom. »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Lindberghov prvorojenec živi?

Zločinec Means, ki ga je prišla ameriška policija in katerega smatrajo mnogi za ugrabitelja Lindberghovega prvorojenca, je baje odkril senzacionalne stvari v zadevi ugrabljenja Lindberghovega sinčka. Dejal je, da je Charles Lindbergh mlajši živ. Ugrabitelj ga niso umorili, kekor ee splošno sodi, ampak ga za prepeljali v Juarez v Mehiki. Policija je takoj uvedla poizvedovanja, ki pa doslej še niso prinesla jasnosti.

Atlantik je preletel

poljski letalec Skarzynski.

Startal je v St. Louisu v zapadni Afriki in pristal v Braziliji. Njegov polet čez Ocean je najcenejši od vseh dosedanjih podvigov te vrste

Stratosferni vzlet v Chicagu

V Chicagu pripravljajo z vso vno razstavo »Stoletja napredka«, ki naj pokaže Američanom napredek človeštva tik do zadnjih dni. Razstava pa bi ne bila popolna, če bi manjkala Piccardov vzlet v stratosfero. In da bo senzacija večja, so se ameriške oblasti pogodile s prof. Piccardom, odnosno z njegovim bratom Jeanom, ki živi, kekor znano, v Ameriki. Vzlet financira časopisno podjetje »Chicago Daily News«, ki je zahtevalo od Piccarda, naj poskuša doseči rekord, kar pa je učenjak odklonil z motivacijo, da ga pri njegovih podvigih ne vodijo nobeni sportni momenti. zdi l. gH Hro bIs kbIskpz bIskp zbIsk Piccardov balon se bo dvignil v stratosfero prve dni junija na letališču Soldiers Field v Chicagu in v njem bo namestila prof. Augusta Piccarda najbrž njegov brat Jean Piccard. Za Ameriko bo tudi ta dovolj, saj nosi isti priimek kekor njegov dvojnik.

Umiranje milijonarjev

Letos v marcu je umrl eden največjih brodograditeljev v južnem Walesu, mr. Radcliffe. Se nedavno so ga cenili na približno dve milijardi Din. Po njegovi smrti pa so pregledali zapuščino in tedaj je prišlo na dan, da je ostavil znatno manj, namreč komaj desetino tega, kar so sklepali ob njegovi smrti. Stvar pa je ta, da ni Radcliffe napravil ostalih devet desetlin pravnomožno, ampak je izgubil toliko zaradi razvednostnosti tadjiske tonaze

Henry Radcliffe in njegov brat, ki je umrl pred nekaj leti, sta se pred časom ponasala, da sta najbogatejša moza na svetu. To je bilo tedaj, ko se je začela svetovna vojna in sta gradila v neomejenem obsegu ladje. Pozneje pa so prišli zanju hujši rasi. V splošnem so doživeli slšno usodo skoro vsi milijonarji v Walesu Od 21 nekdanjih milijonarjev, ki so razpolagali z začetku svetovne vojne z milijonskimi premoženji, jih je danes ostalo le še pet, a tudi ti životarijo, ke je minila konjunktura vilikih dobičkov.

Ing. Kregar Rado:

Naše Narodno gledališče v krizi

Delokrog in odgovornost upravnika

Po gledališki uredbi ima upravnik izredno polnomoč za svoj delokrog. Angažira članstvo, predlaga prevečbe, določa plače in honorarje ter višino dohodkov posameznika sploh, nekazuje prispevke za oblike, določa repertoar, ima odločilno besedo v razdelitvi vlog, izvaja redukcije, predlaga penzioniranja, upravnik je torej najvišja inštanca v vseh zadevah našega gledališča. To je tudi razlog za splošno neprijetnost upravnika, posebno v dobi krize, ko je primoran samo reducirati. Po vsem razumljivo je, da se smatra vsak reduciranec za žrtev upravnikove nenaklonjenosti, maščevalnosti, intrig članov uprave. Vsak novi angažiranec pa je za njega protaž, ki je prišel v gledališče le po rodbinskih, političnih ali kakih drugih zvezah. Zato se pripisujejo vse spremembe osebja, redukcije dohodkov, zasedbe i. t. d. nezmožnosti upravnika. Vsak, ki je pri krajsan, in to so v času krize do malega vsi, postane osebje njegov nasprotnik in ustvarja s svojim zabavljanjem splošno nerazpoloženje proti njegovi osebi ali proti vsej upravi. Pri tem se nasprotniki poslužujejo čisto tudi političnega orožja vsakokratne opozicije. Običajno se končuje go. nja proti upravi, pred vsem pa proti upravniku, z demonstracijami v gledališču in na ulici ter naposled z njegovim prostovoljnim odstopom. Tako so zapustili naše gledališče upravniki gg. Juvancić, Hubad, Kregar in dvomim, če bo mogel vzdržati g. Otton Župančič kljub svoji umetniški avtoriteti in popularnosti. Zadnje demonstracije v gledališču kažejo, da preti tudi Ottonu Župančiču enaka usoda kot njegovim predhodnikom.

Zaradi polnomoči v svojem poslovanju je upravnik po gledališki uredbi sicer osebno odgovoren nasproti javnosti in nasproti ministru za vse pogreške ali nedostatkke, ki se dogode v gledališču, za vse eventualne krivice, ki bi jih zagrešil namram članstva. Toda vsega dela ne more opravljati on sam in osebno. Kot umetniška vodja sta mu podrejena direktor opere in drame, ki sicer odgovarjata upravniku, moralno pa tudi nasproti javnosti in to predvsem v umetniškem pogledu. Vso organizacijo umetniškega poslovanja vodi oba direktorja. Dolžna sta referirati upravniku in od njega dobiti odobritve ukrepov glede repertoarja in zasedb. Direktorji podrejeni so režiserji, dirigenti, korepetitorji i. t. d., tem podrejeni so igralci, odskri mojstri, i. t. d. Za točno poslovanje igralcev pa režiserji. Vsak ima svoj določen delokrog; za to delo, pa naj si bo tehniškega, administrativnega ali umetniškega značaja, odgovarja svojemu nadrejenemu.

Iz navedene, obstoječe organizacije sledi, da ni umestno, če storimo upravnika odgovornega prav za vse, kekor n. pr.: če zaskripnje pri zastorju ali sufiti premoale naprizen škripec, če je ob deževnih dneh gledališčem blato nepostrgano, če so med prestavo defekti pri razsvetljavi ali na odru na hodnikih ali dvorljah, če so nerednosti v garderobi, če so gledališki kostumi obrabljeni, pomečkani ali zamazani, če je pokvarjen v kioletih vodovod, če je prevod dela slab, če repertoar ne ustreza zahtevam tega ali onega kritika ali občinstva, ali politične stranke, če orkester ni dovolj dobro naštrudiran, ali blagajna prazna, če igralci ne dobivajo redno plače in honorarjev če ni denarja za plačevanje računov, če morajo zaradi tega slediti redukcije in še sto drugih nedostatkov.

Ni ga človeka na svetu, ki bi bil tako univerzalen, da bi obvladal teoretično in praktično vse posle v umetniškem, literarnem, muzikalnem, sceničnem, tehničnem, administrativnem in komercialnem pogledu in ki bi imel pri 24-urnem dnevu toliko časa, da bi mogel pregledati in predati vso odrsko literaturo, vse prevode, vse partiture, ki bi bil navzoč pri vseh skušnjah, dramskih kot opernih, ki bi nadziral delavnice (slikarno, obo krojačnico, elektrotehno, delavnico, mizarno), ki bi kontroliral blagajno, knjigovodstvo, oskrbel, vse nabave, vodil vse upravne posle uradniškega administrativnega značaja, vršil reprezentanco pri raznih kulturnih, karitativnih prireditvah, routih, verskih obredih in vsak mesec osebno po več dni inter-

veniral po raznih ministrstvih, senatorjih, poslancih v Beogradu, pri banski upravi in občini ljubljanski, za naknadne kredite, subvencije, penzioniranja, namestitve, in v še sto drugih zadevah, pri vsem tem poslu pa pazi na razne predpise finančnega, uradniškega zakona (takse, bolniško za. varovanje, penzijski fond itd.).

Dosedanja praksa pri reševanju krize našega gledališča prej škoduje kot koristi, ke jemlje javnosti zaupanje do uprave in demoralizira gledališko osebje. Namesto, da bi podprli upravnika v boju za obstanek gledališča, ga v javnosti diskreditirajo in diskvalificirajo, tako da ne more prebricati in opozoriti merodajne kroge za pravčasno in izdatno moralno in materialno pomoč. Dejstvo je, da se javno vedno poudarja nezadostna dotacija, in isti sapl pa dolže upravo slabega gospodarstva in zahtevajo izmen ali samo upravnika ali celotne uprave. Niti enkrat ni bil objavljen niti en pozitiven predlog, ki bi tu. di v številkah predočil način, kako naj se sanira vsakokratna kriza. Vsa debata, vse obravnavanje tako perečega in aktualnega vprašanja poteka v splošnem le s frazami o najvišji kulturni instituciji, o demontaži slovenske kulture, z zabavljanjem nad vlado, teoretiziranjem v zadevi sestavljanja repertoarja, s pozivom merodajnim faktorjem itd.

Gospodarske vesti

Ze pri prvi krizi leta 1927-28, ko je uprava zaprosila mestno občino in takratni oblastni odbor za izdatneje subvencije, se je od obeh oblasti izrazila zahteva po ustanovitvi gospodarskega sveta, ki naj bi nadziral poslovanje uprave v finančnih poslih in sicer v prvi vrsti pri materialnih nabavah, pa tudi v določevanju honorarjev in plač kontraktualnih članov, gostov in delno pri sestavi repertoarja. Isto zahtevo smo slišali tudi ob sedanjih krizi s strani mestne občine. Cudim se, kako je mogoče, da se stavi tak predlog, ko mora biti vendar znano, da je po gledališki uredbi in uradniškem, pred vsem pa finančnem zakonu to nemogoče in nedopustno. Ob svojem času sem ta predlog sporočil načelniku umetniškega oddelka v prosvetnem ministru. Odgovorili so, da bi bil pristane in dovoljenje za pregled knjig blagajne in knjigovodstva razlog za mojo takojšnjo suspenzijo in uvedbo disciplinarnega postopanja. Za vsako državno ustanovo so odločilni le predpisi finančnega zakona. Kontrolo vodijo uradniki ministrstva prosvete, finančne in mestne kontrole. Mogoče mestni občini ni znano, da so kontroli poverjeni tudi vsi izdatki gledališča, ki se krijejo iz kakoršnihkoli dohodkov v obliki subvencij, javnih zbirk, daril itd. Iz tega sledi, da upravnik ne more svobodno, ne da bi bil polgal račune in ne brez posebne odobritve razpolagati z bansko, občinsko in kakoršnokoli subvencijo ali kakoršnimikoli drugimi dohodki. Gospodarski svet bi bil mogoče le v tem primeru, če bi se buđet narodnega gledališča delil tako, da bi se z državno dotacijo in dohodki predstav krili izdatki za plače, honorarje, upravne posle in dnevne stroške predstav; materialni izdatki za vzdrževanje in nabavo scenične opreme, kostumov, elektrike, kurjave itd. pa iz posebnega fonda, v katerega bi v prvi vrsti pripadali banovina in mestna občina, društvo prijateljev gledališča, morebitni mecenii itd. Ako upoštevamo, da banovina skrbi za vzdrževanje obeh zgradb, da sta obe gledališča gledališča, sceničen in kostumen, bivšega gledališča sceničen in kostumen, nova električna oprema odra, dalje da prispeva letno še z določeno subvencijo in da krije mestna občina s subvencijo izdatke za elektriken tok, potem ne more biti tako nemogoče, prevzeti se stroškov za kurjavo, nove kostume in scenografije. Te izdatke bi mogel nadzirati odnosno nabavljati gospodarski svet. Kajti, če že prevzameta banovina in občina vzdrževanja fundusa, potem sta pač upravičeni zahtevati soodločevanje in nadzorstvo nad materialnimi izdatki. Mislim, da se taki rešitvi materialnega vprašanja ne bo upirala gledališka uprava. Seveda ne sme uvedba gospodarskega sveta ovirati poslovanja uprave, ke to ne bi bilo v interesu gledališča. Uprava bi morala imeti za nujne nabave neko polnomoč, v primeru, da ne more čakati redne odobritve na seji. Odločevanje o višini plač, honorarjev, sestava tekočega repertoarja pa bi morali pač prepustiti upravi, odnosno upravniku, ke le on osebno moralno in materialno odgovarja in to v vsakem oziru nasproti javnosti, kekor nasproti nadrejeni oblasti. Kontrola knjigovodstva ali blagajne državne institucije po občini ali banski upravi je nemogoča, ke sta obe oblasti v svojem poslovanju podrejani državni kontroli, ne pa nasprotno.

Priljubljenost za l. 1933-34

Na podlagi danih podatkov je razvidno, da reducirana dotacija ne zadostuje in ni zadostovala že od leta 1927-28 za redno poslovanje našega Narodnega gledališča in da je bilo treba ustvariti ravnovesje in primanjkljaj kriti vedno z naknadnimi krediti ter z banovinsko in občinsko subvencijo. Čim večja je bila redukcija, tem višji so bili naknadni krediti in ostale subvencije, ali pa je bilo treba zvišati dolg na neplačanih računih in honorarjih. Nobeno podjetje ne more iti preko nekega minima, če noče trpeti škode, ki je navadno večja od reducirane vsote. Ta minimum se je za naše gledališče v letu ke že ugotovil in bodi baza za sedanj in bodoči proračun. V početku referata sem navedel, da so znašali izdatki za osebne in materialne izdatke v letu 1927-28 okrog 6,750.000 Din in da je za to predvidenih v l. 1933-34 le okrog 4,500.000 Din in da znaša primanjkljaj kakih 2,250.000 Din. Ako pa prištetemo tej vsoti še dolg na neplačanih računih in honorarjih v znesku okrog 500.000 Din, potem znaša ves primanjkljaj za leto 1933-34 okrog 2,750.000 Din.

Izkazalo se je, da so podatki, ki sem jih navedel v svojem referatu za mestno občino in oblastni odbor in objavil v 12. šte. »Gledališkega lista« z dne 15. marca 1928 realni, ke sem jih sestavljal na podlagi podatkov iz knjigovodstva in točnega poznavanja gledališkega poslovanja. S primanjkljajem 2,750.000 Din je treba v tekočem letu računati.

Rumunski narodni praznik v Bukarešti

Rumunija obhaja vsako leto 10. maja narodni praznik. Zgoraj: Letošnja parada gardnih častnikov v Bukarešti. — Spodaj: Kralj Karol sprejema vojaške dostojanstvenike

